

DELIA RĂCHIȘAN DĂNCIUȚ, ROMÂNIA

Key words: sacrificing, ceremony, story, carol, context.

The Story of Igant and Vasilca: Text and Context

Summary:

The two texts, *The story of Ignat, Vasilca*, updated at different moments in time, on Christmas and New Year's Eve, through the sacrificing of the same type of animal, points out the conformity to practice and ceremony. This paper sets to explain: the role, the animal sacrifice implications specific to the urban and rural settings (at Ignat, on the 20th of December/ other days before Christmas), the choice of a certain animal (impure) and at the same time to pinpoint the ceremony rule met in *The Story of Ignat*, at an epic level, and in the carol *Vasilca*, starting with the premise that the text cannot be perceived unless related to the context.

Povestea lu' Ignat. Vasilca text și context

Cele două texte, „*Povestea lu' Ignat*” și „*Vasilca*”, actualizate în perioade diferite, de Crăciun, de Anul Nou, prin sacrificiul aceluiași animal, vizează respectarea rânduielii, ritualului.

Lucrarea își propune să explice rolul, implicațiile sacrificiului animalier întâlnit în mediul rural și urban (de Ignat, la douăzeci decembrie / la alte date premergătoare Crăciunului), alegerea unui anumit animal (necurat) și totodată să evidențieze prescripția ritualică întâlnită în „*Povestea lu' Ignat*”, la nivel epic și în colindul „*Vasilca*”, pornind de la premisa că textul nu poate fi înțeles decât raportat la context.

Textul folcloric presupune schimbare continuă, „*variație*”¹, existența unor constante. Timpul, locul, performerul, beneficiarii nu vor fi mereu aceiași, dar indiferent de gen / de specie vom (re)găsi: tema, motivul, formulele stereotipe. Textul nu trebuie separat de discurs. Discursul este ancorat într-un anume „*context socio-cultural*”². Cercetătorii remarcă, în ceea ce privește contextul, existența unor componente: *context verbal / situațional / existențial / acțional / psihologic*.

„*Povestea lu' Ignat*” și „*Vasilca*” presupun cunoașterea codului lingvistic cultural, atât de receptor, cât și de emițător, accentul, căzând pe contextul situațional (al zicerii).

Textul „*Povestea lu' Ignat*”, întâlnit la Otilia Hedeșan, în „*Curs de folclor*” a fost cules prima dată de Ion I. Popa în 1968 la Birchiș [județul Arad] și se spunea în „*seara dinaintea Ignatului*”³, colindul „*Vasilca*” a fost consemnat de Al. Popescu în 1886 și era practicat în ajunul / în dimineața Anului Nou „*numai de țigani (fierari, rudari, lăutari) din Muntenia, Oltenia, Dobrogea*”. (după Ovidiu Bîrlea).

În ambele texte, același animal, porcul, este căutat / prins nu pentru a fi ucis, ci pentru a fi tăiat după obicei („*Toți tau cât-on porc, îi Crăciun*”. (*Povestea lu' Ignat*); „*Prinsu-m-a, tăiatu-m-a / Mai frumos pârlitu-m-a*” (*Vasilca*)).

Pornind de la premisa că porcul este un animal necurat, conform „*Leviticului*”, „*Deuteronomului*”, porcul are copita despicată, despărțită în două, dar nu rumegă, „*acesta este necurat pentru voi / Din carnea acestora să nu mâncați*”⁴ se pune întrebarea dacă de Crăciun, când sărbătorim Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, chiar, avem permisiunea de a-l consuma.

Tot în Vechiul Testament aflăm că „*cel ce aduce prinos și în același timp aduce sânge de porc*” și-a ales „*căi nelegiuite, în urâciune trăiește sufletul / Pentru aceasta și Eu voi alege pentru ei soarta cea rea...ceea ce Eu nu binevoiesc pentru Mine, au ales*”⁵.

Fără a absolutiza, dacă acest animal ar fi necurat între cele zece porunci ale Decalogului (primordial în Vechiul Testament) ar fi trebuit să existe o poruncă pentru a se interzice consumarea animalului.

Un rol aparte îl are dualitatea animalului. În textul epic, nouă mascuri oferite de Necurat vor fi binecuvantați de Dumnezeu.

¹ Nicolae Constantinescu, „*Lectura textului folcloric*”, București, Editura Minerva, 1986, p. 53-75.

² Daniela Roventă Frumușani, „*Semiotica, societate, cultură*”, Editura Institutul European, 1999, p. 108.

³ Otilia Hedeșan, „*Curs de folclor*”, p. 36.

⁴ Biblia, *Leviticul* 10-11, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997, p. 125.

⁵ *Vechiul Testament*, „*Isaia*”, p. 729.

Începând cu Noul Testament, omul capătă dezlegare-animalul necurat devine curat. Însuși Cel născut de Crăciun se supune legii iudaice (circumciziunea de Anul Nou) pentru ca apoi, de Bobotează, să se întrupeze îndumnezeirea în materie (Cel sărbătorit face parte din Sfânta Treime). În „*Faptele Apostolilor*“, Petru conchide: „*Dumnezeu mi-a arătat să nu numesc pe nici un om spurcat sau necurat*”⁶, iar atunci când refuză să mănânce animal necurat este muștrat: „*Cele ce Dumnezeu a curățit, tu să nu le numești spurcate*”⁷.

Sacrificiul (lat. *sacrificium* < *sacer* + *facere*) animalier a fost dezbătut de mulți cercetători (Cl. Levi-Strauss, Marcel Mauss, Emil Durkheim). James George Frazer, în „*Creanga de aur*” dă porcului o serie de accepțiuni. În opinia acestuia, acest animal intră în legătură directă cu Demeter / Persefona, Adonis, Attis, Osiris. Și acesta observă dualitatea animalului „*animalele necurate erau la început sacre*”⁸.

În capitolul „Alimentația și contextele culturale” din studiul „*Repere în antropologia culturală a alimentației*”, profesorul Petru Dunca evidențiază importanța gastronomiei rituale: „*În anumite comunități pastorale care practică sacrificiul, animalele sunt strâns asociate cu existența umană. Această diviziune a sacrificiului în două mari categorii, umanul și animalul, au un caracter sacrificial, într-un sens riguros ritual*”⁹.

Porcul era o întruchipare a zeiței Demeter „*aruncarea porcilor în prăpastie la Thesmophoria era o reprezentare anuală a coborârii Persefoniei în Infern*”¹⁰, dar și o întruchipare a „*spiritul grâului*”¹¹.

Tăiatul porcului; foto: Felician Săteanu

⁶ Noul Testament, „Faptele Sfinților Apostolilor”, cap. 10.

⁷ Noul Testament, „Faptele Sfinților Apostolilor”, „Primirea păgânilor la Hristos”, cap.10, p.1251.

⁸ J.G.Frazer, „*Creanga de aur*”, vol IV, „Mitul lui Adonis”, București, Editura Minerva, 1980, p. 20; v. Hans Biedermann, „*Dicționar de simboluri*”, vol 2, București, Editura Saeculum I. O., 2002, p. 350: „În vechile culturi porcul era un simbol al fertilității și bunăstării (în spațiul maltez neolitic scroafa era înfățișată alăptând treisprezece porcei, în mitologia celtică Zâna-Albă era o zeiță-porc etc.). În Egiptul antic existau amulete în formă de porc. Porcul făcea parte din suita lui Seth, ucigașul lui Osiris”.

⁹ Petru Dunca, „Alimentația și contextele culturale”, în *Repere în antropologia culturală a alimentației*, Iași, Editura Fundației Axis, 2004, p. 37.

¹⁰ J. G. Frazer, idem p. 27.

¹¹ J. G. Frazer, idem p. 13.

Raportându-ne la cultura primitivă, porcul era sacrificat în ziua în care Osiris a fost ucis, iar Adonis a fost, fie ucis de mistreț, fie animalul a sfâșiat cu colții scoarța arborelui unde s-a născut Zeul, fie acesta a fost omorât de Hephaistos la vânatoare de porci.

Fără a absolutiza, consumarea de către europeni a cărnii de porc poate fi o consecință strict economică, pragmatică. Egiptenii porcari nu puteau intra în templu „*nimeni nu le-ar fi dat fata în căsătorie*”¹², consumau animalul în ziua cu lună plină, evreii îl consideră impur. Din punct de vedere etimologic, în limba franceză, *cochonnerie* înseamnă *porcărie, mârșăvie, obscenitate*¹³.

După Ofelia Văduva, sacrificiul animalier contribuie la crearea cadrului spiritual specific „*cele două sfere-hrana cotidiană și hrana de sărbătoare se întrepătrund uneori*”. Sacrificiul animalier era întâlnit și la sărbătoarea păgână Saturnalii prin înjunghierea porcilor (jertfa porcului-după Pantelimon Miloșescu, în „*Datini strămoșești*”).

Analizând „*Povestea lu' Ignat*”, incipitul conferă prescripția ritualică, dar și două începuturi. Imperfectul *era* (întâlnit în poveștile lui Ion Creangă) este dublat de *or fost odată*. Formula inițială nu este doar condiția temporală a basmelor, ci a oricărui epic pur și ne proiectează într-un timp ireal, într-un trecut fabulos.

Rama textului, prin constantele sale, oferă date referitoare la vârsta povestitorului („*poveste din bătrâni, ne-o spuneau bunicii noștri*”), sexul personajelor („*doi oameni săraci*”, o femeie și un bărbat ca în basme), timpul acțiunii („*venea Craciunu*”- funcția de identificare- Ignat). Actualizarea poveștii implică prescripții de natură actanțială „*dacă nu vine cineva să spună povestea asta nici nu poți să lucrui și să tai porcul la Ignat*”¹⁴, restricții de natură temporală, căci conform informatoarei, povestea se spunea, doar, în seara dinaintea Ignatului.

În colind, interogația este urmată de locuri comune (corpuri cerești-soare, luna, întâlnite în basme / alte colinde pe vestimentația lui Moș Crăciun). Observăm că peste mitul precreștin (conform credinței populare soarele, luna locuiesc în primul Cer) s-a suprapus mitul creștin (Dumnezeu, Sfântul Ioan, Maica Domnului, Moș Crăciun).

Întrebările retorice („*Ce-mi e-n cer și pe pământ?*”), repetițiile („*Mai de rând cu*”.../„*Șade*”...), epifora („*Jos mi-e dalbe mânăstiri, / Iar-n dalbe mânăstiri*”), locurile comune au în text valoare estetică și mnemotehnică.

În „*Datinile și credințele populare românești*”, Elena Niculița Voronca ne readuce la cunoștință existența a patru cășlege: de primăvară, de vară, de toamnă, de iarnă. Cășlegele de iarnă sunt cu cinci zile înainte de Crăciun. De Ignat se taie porcul și nu un alt animal: „*țaranul nu mănâncă deloc carne de vită, vita, boul îl ajută în gospodărie*”. (după Elena Niculița Voronca). În textul epic aflăm de existența unei vite. („*Ignat avea și o vițeauă*”). Cei doi soți, din textul epic, sunt săraci din punct de vedere material, dar nu și spiritual. Sărăcia nu le inculcă o stare de neputință, ci dorința de a respecta, tradiția, astfel încât s-ar mulțumi cu orice viete: „*doar oi găsi ceva prin pădure*”.

Raportat la basm observăm și în „*Povestea lu' Ignat*” lipsa formulelor mediane și finale, o oarecare atemporalitate, aspațialitate, dar așa cum preciza Gheorghe Vrabie de „*ordin stilistic*”.

Epicul inserat în poveste nu pare a avea un plan, fiind mai degrabă eruptiv. La nivel epic observăm recuperarea prin rememorare și lipsa unei durate fixe, căci apare reluarea: „*...am șapte feciori și nevastă...*”, „*n-am decât nevastă și șapte copii...*”.

În colinde boierul nu este acasă când apar colindătorii: „*A plecat la vânatoare / Să vâneze*

¹² Jean Paul Clèbert, „*Bestiar fabulos*”, Editurile Artemis, Cavallioti, București, 1995, p. 228.

¹³ Gheorghina Haneș, „*Dicționar român-francez, francez-român*”, Editura Științifică, București, 1991, p. 77.

¹⁴ Otilia Hedeșan, op. cit, p. 36.

căprioare". Și Ignat merge la vânat: "*plec și eu dimineață la vânat*"...Călătoria sa ia drumul mersului spre centru, presupunând sacralitatea absolută, identificarea cu ideea de bază (casa). Plecarea sa, fiind de tip căutare are valoare simbolică (vânătoarea ritualică).

Incipitul ne plasează în planul real (satul) pentru a se ajunge în pădure, simbol al labirintului. Pădurea posedă un orizont ce se închide de la sine: "*Pe o cale dă de un popă*".

Partea întâi a poveștii funcționează pe seama schemei narative a ispitirii omului de către Diavol. Deși Satan adoptă fața supușeniei, smereniei (preot) interceptăm funcția demascatoare. Acel popă dedublat este principiul răului, iar darul său ("*nouă mascuri grași*") sunt oferiți de Necurat.

Tăiatul porcului; foto: Felician Săteanu

Drumul lui Ignat suprapus peste semnificația călătoriei conține probe ale devenirii. Drumul lui casă-pădure este un dus-întors: "*Dusul și întorsul din labirint ar fi simbol al morții și al reînvierii spirituale*". Ca în basme întâlnim personaje pozitive și negative (omul sărac, Dumnezeu, Sâmpetru, popa).

Din colinde / basme aflăm că Dumnezeu împreună cu Sfântul Petru umblă pe Pământ, luând, înfățișarea omenească (ca în poveste). Din legende știm că Dumnezeu este zămislit din foc, duh / spuma mării. (după Ovidiu Bîrlea).

În legende, Diavolul ia atribute mai importante decât Dumnezeu, în basme, Necuratul este ridicularizat, în „*Povestea lui Ignat*“, raportul de forțe este inversat (Dumnezeu răspunde, la ghicitori, înlocuindu-l pe Ignat). Cerându-i lui Ignat "*ceea ce are acasă și nu știe*". Dracul dublat în preot, îi cere, de fapt, al optulea fecior născut recent. În legende aflăm ca Diavolul schimbă copiii lui cu ai pământenilor dacă sunt nebotezați. În cazul de față, al optulea copil este nebotezat și cerut de Satan.

La nivelul textului, întrezărim soluția inedită, miraculoasă. Epicul păstrează din structura mitului, misterul. Ce este mai sublim decât faptul că Dumnezeu, Sfântul Petru umblă pe pământ în chip de oameni? Ce este mai omenos decât faptul de a fi găzduiți de oameni sărmani, lipiți

pământului? Cei doi săraci ne amintesc de bătrânii din *“Metamorfozele”* lui Ovidiu. Atitudinea lor nu produce hybris, în situații limită reușesc să-și păstreze verticalitatea, verticalitate care inserează: corectitudinea, onoarea (Ignat vrea să respecte promisiunea făcută preotului), bunătatea (îi lasă pe străini să doarmă în casă deși erau mulți). Din perspectivă religioasă, o dovadă a credinței este numărul mare de copii. Credința rămâne nealterată, căci nu încearcă să scape de ultimul copil.

La nivelul textului există anumite elemente care determină efecte deosebite: practici magice verbale (utilizarea cuvântului), practici sincretice, mitico-ritualice, care împletesc gestul și cuvântul (obținerea pâinii laptelui), funcția magică, ghicitul (ca probă de inițiere, ca joc pur - ludus). Gestul este nonverbal, obiectul poate fi indicat, reprodus prin acțiunea mâinii / prin mimică și poate fi de asemenea simbolică (*“țineți oala că se face lapte”*). Prin prezența semnificativului și a semnificatului, gestualitatea și-a dobândit o putere ascunsă - la nivel obiectual și simbolic, porcul oferit de Necurat este recuperat și binecuvântat de Dumnezeu.

Pe de o parte, prin intermediul textului se prefigurează în fața ochilor noștri asemenea unui mit primordial, un fapt petrecut într-un timp ab-initio. Pe de altă parte, Ignat este o sărbătoare trecută în calendar, nu doar o simplă poveste.

În douăzeci decembrie se taie porcul, respectând un ritual: *“întâi se taie codița și urechile, iar pe acestea le consumă, copilul care încalcă, astfel, deliberat postul, apoi se taie picioarele și capul, iar din acestea se vor găti în unele locuri la Crăciun, în altele de Sfântul Vasile, iar în altele la Bobotează piftiile oferite sufletelor strămoșilor”*¹⁵. Sacrificiul implică ritualul *“la tăiere nu trebuie să stea nimeni primprejur dintre cei care sunt mișoși la fire, căci se crede că porcul moare cu mare greutate”*¹⁶. Se crede că în noaptea de dinaintea Ignatului, porcul își visează cuțitul sau se visează la gât cu mărgelile roșii, că sângele de porc este folosit pentru *“a se face semnul crucii pe fruntea copiilor ca să fie sănătoși”*¹⁷. Unii folosesc unsoarea pentru vrăji (*„untura de porc negru și usturoi, boz, pelin, urzică, salcie“*. - Simion Fl. Marian). Totodată, animalul sacrificat este pârljolit, trecut prin foc (ignis).

Tot în douăzeci decembrie este pomenit Sfântul Mucenic Ignatie, purtătorul de Dumnezeu. În *“Proloagele”* se afirmă că acesta a trăit în vremea împăratului Traian, fiind mucenic al Sfântului Ioan Evanghelistul, urmaș al Apostolilor. Credința sa a fost puternică: *„sunt grâul lui Dumnezeu. Lasați-mă să fiu măcinat de dinții fiarelor ca să mă fac pâine neprihanită lui Hristos”*¹⁸, sfârșitul - groaznic (a fost mâncat de lei). În opera lui Peter Brown *„Cultul sfinților”*, sfântul a fost reprezentat *“în postura Celui Răstignit”*.

Din perspectivă simbolică, cifra nouă are o valoare ritualică. Nouă fiind ultima cifră din seria de cifre, regăsim ideea de naștere nouă (Ignat – sărbătoare, nu doar personaj / sfânt, precum și cea de moarte (moartea preotului deghizat).

În alte variante preotul îl ajută pe Ignat când, din greșeală, încercând să taie porcul, dând greșit cu securea își ucide tatăl. Fără a absolutiza, porcul trebuie *“tăiat”* cu cuțitul, nu *“ucis”* cu securea. Îngropându-și tatăl, pleacă în lume *“pe drum se întâlnește cu un preot”* și îi povestește păcatul. Preotul îi zice să construiască o luntre cu care să treacă fără plată oameni, *„să îngroape în pământ un tăciune de lemn de tufă, așteptând până o înverzi”*¹⁹.

¹⁵ Otilia Hedeșan, idem, p. 36

¹⁶ Ion Ghinoiu, *“Sărbători și obiceiuri românești”*, Editura Elion, 2002, p. 138.

¹⁷ Irina Nicolau, *“Ghidul sărbătorilor românești”*, București, Editura Humanitas, p. 71.

¹⁸ *“Proloagele”*, Craiova, Editura Mitropoliei Olteniei, vol. I, 1991, p. 35.

¹⁹ Irina Nicolau, idem, p. 70.

Romulus Vulcănescu asociază porcul cu mistrețul ”*cel alb ar aduce noroc cel negru cruzimea pasională*”. Jean Paul Clèbert face distincție între mistreț și porc, primul simbolizând ”*forța primitivă*”²⁰, al doilea pe ”*omul neinițiat*”²¹ care caută în mod orizontal și minimalizează planul vertical.

În cadrul basmului, oricât de absurdă ar fi metamorfoza, aceasta trebuie să se subordoneze logici textului. În poveste, vițeaua produce datorită actului magic divin, pâine, respectiv lapte. În raportul de forțe este inversat (principiul minor-major). Dacă în textul epic, Dumnezeu răspunde la ghicitori, în colind, El întrebă. (principiul major-minor). Finalul textului epic relevă funcția demascatoare („*Cred, Doamne că ești Tu*“) și intrarea în ordine, resacralizarea. În colind, după solicitarea ”*carului cu bani, colacului de grâu curat, vinului*” apare funcția de urare: ”*La mulți ani cu sănătate!*”

În colind, Vasilca / Siva / Puiul Sivei, după ce a fost sacrificată de românii care i-au luat slănina și de țigani care i-au luat căpățâna, pe care au împodobit-o ajunge în fața lui Dumnezeu, a Maicii Domnului, a Sfântului Ioan, a lui Crăciun, cărora le relatează ceea ce s-a întâmplat.

Interesant este faptul că același porc sacrificat de Ignat apare în colindul țiganilor de Anul Nou. După Simion Florea Marian „*demult sclavii-țigani, primeau capul porcului tăiat, cu care, după ce-l împodobeau umblau din casă în casă punându-l la loc de cinste-pe masă / pe pat*“.

În opinia Sabinei Ispas, „...*textul de Vasilcă este un mit. Odată cu venirea pe teritoriul României a unor grupuri de țigani care practicau sacrificiul sezonier al porcului prin decapitare, aceștia au întâlnit comunitățile de români care sacrificau porcul cu prilejul celebrării Crăciunului. Noilor veniți li s-a oferit astfel un cadru favorabil pentru conservarea obiceiurilor lor imediat după Crăciun, de Anul Nou...Textul vechi indian ce însoțea decapitarea porcului, povestea o metamorfoză, cea prin care o făptură umană lua înfățișarea porcului ce urma a fi sacrificat*”²².

Pornind de la premisa că romeii sunt o populație de origine indiană ar fi interesant dacă Siva (una dintre denumirile colindului) are vreo legătură cu zeul indian Shiva: „*manifestarea binefăcătoare și distructivă, stăpânul vitelor*”. (după Henrick Zimmer, „*Mituri unor simboluri și civilizație indiană*”).

Spre deosebire de colind, în textul epic predomină persoana a treia, ceea ce denotă existența unui eu subadiacent. Ca să poată evoca, stăpânii acțiunea, eul se rupe de evenimente, se obiectivizează (când sunt prezenți Dumnezeu, Sfântul Petru), în colind mitul precreștin se suprapune peste cel creștin.

Dacă în basme, formula finală ne introduce în planul real, în poveste finalul este închis (povestea s-o sfârșit), iar din punct de vedere epic s-a restabilit echilibrul. În schimb, finalul colindului, prin urare, este asemănător cu alte colinde (dar are și curențe, denumirea de colind, fiind mai degrabă generică).

Chiar dacă prin cele două texte (complementare cu contextul) se poate trece de la o categorie la alta (legendă, basm, mit), deși aparent par a fi dispersate (unul este actualizat de Crăciun, celălalt de Anul Nou), prescripția ritualică, sacrificiul animalier conferă textului epic „*Povestea lui Ignat*”, colindului „*Vasilca*” o punte de legătură.

²⁰ Jean Paul Clèbert, idem, p. 197.

²¹ Jean Paul Clèbert, idem, p. 229.

²² Sabina Ispas, Constantin Brăiloiu, ”*Sub aripa cerului*”, București, Editura Enciclopedică, 1998, p. 139.

BIBLIOGRAFIE:

1. Clèbert, Jean Paul, “*Bestiar fabulos*”, Editurile Artemis, Cavallioti, București, 1995.
2. Constantinescu, Nicolae, “*Lectura textului folcloric*”, Editura Minerva, București, 1986.
3. Ghinoiu, Ion, “*Sărbători și obiceiuri românești*”, Editura Elion, București, 2002.
4. Ispas, Sabina, Brăiloiu, Constantin, “*Sub aripa cerului*”, Editura Enciclopedică, București, 1998.
5. Marian, Simion Fl., “*Sărbătorile la români*”, Editura Grai și Suflet, București, 2001.
6. Nicolau, Irina, “*Ghidul sărbătorilor românești*”, Editura Humanitas, 2001.
7. Văduva, Ofelia, “*Pași spre sacru. Din etnologia alimentației românești*”, București, 1996.

Tăiatul porcului; foto: Felician Săteanu

Povestea lu' Ignat

„Era o poveste din bătrâni, ne-o spuneau bunicii noștri. Or fost odată doi oameni săraci și venea Crăciunu', bunăoară ca la toată lumea. Toți tăiau cât-on porc, îi Crăciun, da' ei erau săraci, n-aveau porci, n-aveau nimica.

Acuma, cam cinci zile până-n Crăciun, omu' zice către muiere:

- Măi, muiere, toată lumea o tăiat cât-on purcel, noi ce să facem, purcel n-avem, să plec și io dimineață la vânat, doar oi găsi ceva prin pădure, s-avem și noi pentru copii, pe sărbători.

- Bine, zice, du-te!

Dimineața se scoală omu', se ia și pleacă în pădure. Umbla-ncoace, umbla-ncolo, când îi pe-o cale, dă de un popă. Popa avea nouă mascuri grași. Îl întreabă:

- Un'te duci, măi ortace?

Da' ăla:

- Vai de mine, mă duc și eu să găsesc ceva de vânat, că am șapte feciori și nevastă și zice, vin sărbătorile și n-am tăiat porc, n-am nimica, da' găsesc ceva.

- Auzi, zice, nu mai umbla. Io-ți dau ăștia nouă mascuri grași, să te duci acas' cu ei, să-i tai, să-i mănânci cu ce vrei tu, da', zice, să-mi dai ce ai tu acasă și nu ai cunoștință.

Zice:

- Io acasă n-am decât nevastă, șapte copii și o vițeauă am.

- Ei, zice, să-mi dai ce ai tu acasă și nu ai cunoștință.

- Bine. Omu' de la o vreme s-o-nvoit, că el știe că numa'atâta are acasă.

La porcii, mascurii, și vine cu ei acasă. De obicei copiii ies în calea lui când îl văd. Da' în loc să fie bucuroși că le aduce porcii, să taie la Crăciun, ăia îi spun prima dată:

- Tată, tată, mama ne-o mai făcut un frate.

Omu', când aude, dă mânios:

- No, zice, acuma vine popa să-i dau copilu'. ăsta l-am avut acasă de n-am știut.

Se necăjește... Vine, se bagă-n ocol... Nevasta, când îl vede, îl întreabă:

- De unde ai porcii?

Iaca, ieși un popă în calea mea și-mi spuse că-mi dă ăștia nouă mascuri grași să-i mâncăm toți împreună, da' zice, să-i dau de-acasă ce am io și nu știu. Și, zice, acuma mă necăjii că-mi spuseseră copiii că încă noi avem un fecior.

No, acuma, ce să facă? Se necăjesc, da' nu știu ce să facă. Se face seară. Din întâmplare, Dumnezău cu Sâmpetru umblau pe pământ și vin ca să-i roage să doarmă la ei. Omu' spune:

- Nu e loc, că, iaca, noi ni-s cu copii mulți și eu cu nevastă, și ea, o mai născut un copil.

N-avem loc unde...

- Auzi, ne lași numa'lângă sobă, numa'străițile să le punem jos, ca stăm pe străiți.

- No, zice, bine.

S-or băgat și s-or așezat în casă. Dumnezău cu Sâmpetru or stat pe străiți, lângă sobă și s-or culcat toți. Atunci copiii or scos vițeaua s-o adipe. Vițeaua s-o-mbălegat. Dumnezău o zis:

- Țineți oala că se face lapte.

Or ținut oala, s-o făcut lapte. Zice:

- Îl puneți bine, să aveți pe sărbători.

Atunci s-or așezat toți, s-o făcut noapte. Când îi pe la miezu'noptii, popa vine să-i deie făgădașu' și strigă la fereastră:

- Ignate, Ignate, ieși afară și-mi dă făgădaș!

Atunci Dumnezeu o zis:

- Nu te răspunde, lasă-mă pe mine, că io vorbesc:

Atunci, iară popa d-afară...Da'el o fost Satan, no fost popă.

- Ignate, Ignate, ieși afară și-mi dă făgădașu'!

Atunci Dumnezeu o zis:

- Hai să ciumerlim 'nainte.

Zice:

- Haida!

Atunci ăsta de-afară o spus:

- Cinel, cinel, ce-i unu?

Dumnezeu din casă spune:

- Pușca cu un plumb bine umblă!

- Cinel, cinel, ce-i doi?

- Omu'cu doi ochi bine vede.

- Cinel, cinel, ce-i trei?

- Omu'cu trei degete la mână își face cruce.

- Cinel, cinel, ce-i patru?

- Caru'cu patru roate merge bine.

- Cinel, cinel, ce-i cinci?

- Omu'cu cinci degete la mână bine poate lucra.

- Cinel, cinel, ce-i șase?

- Șase boi la plug duc brazdă bună.

- Cinel, cinel, ce-i șapte?

- Șapte fete-n șezătoare, îi șezătoarea deplină.

- Cinel, cinel, ce-i opt?

- Unde-s opt feciori în casă, să nu bagi mâna pe fereastră c-o scoți rupta.

- Cinel, cinel, ce-i nouă?

- Îs nouă mascuri grași să-i mănânce Ignat cu copiii împreună.

Zice:

- Cred, Doamne, că ești Tu!

- Crepi, popo, că mi-s Eu!

Atunci popa o crepat afară și Ignat o rămas cu porcii și i-o mâncat cu copiii la sărbători împreună. Și povestea s-o sfârșit”.

Vasilca

„Ce-mi e-n cer și pe pământ?
Sus mi-e luna, soarele,
Jos mi-e dalbe mănăstiri,
Iar-n dalbe mănăstiri,
Jețuri de aur scrise,
Iar într-însele
Șade bunul Dumnezeu,
Mai de rând cu Dumnezeu
Șade Ioan
Sânt-Ioan,
Mai d-a rând cu dumnialor
Șade Maica Precista,
Mai de rând cu dumnialor
Șade sfinții cei de rând,
Mai d-a rând cu sfinții cei de rând

Tăiatul porcului; foto: Felician Săteanu

Șade bătrânul Crăciun.
Lângă bătrânul Crăciun,
Șade Siva-Vasilcuța.
Grăi bunul Dumnezeu:
Sivo-leo

Vasilco-leo
- Ce-ai mâncat și ce-ai băut
De-mi ești grasă
Și frumoasă?
- Stătuși, Doamne, de-ntrebași,
Cu tot dreptul spune-ți-aș:
Iaca vremea mi-a venit,
Sus la munte m-am suit,
Jir și ghindă mi-am păscut,
Dup-aceea n-am șezut,
Într-o grădină am sărit,
Mai nimica n-am stricat
Două-trei verze am mâncat
Și românii m-au văzut
După mine s-au luat,
Românii cu topoarele,
Țigani cu baroasele,
Prinsu-m-a, tăitu-m-a
Mai frumos pârlitu-m-a;
Lua românii slănina
Și țigani căpățâna.
Dar țiganu' ca țiganu',
Văzut-a că s-a înșelat.
Deci el m-a împodobit
Cu cercei, cu ghiocei,
Cu salbă de nouă lei...
La d-voastră am adus-o
S-o vedeți și s-o priviți,
Cu bun dar s-o dăruiți
Car cu lei, car cu bani,
Cu colac de grâu curat,
Pe colac vadra de vin,
C-așa-i legea din bătrâni,
Din bătrâni, din oameni buni!
La mulți ani cu sănătate!"

*Al.Popescu, apud Simion FL. Marian, "Sărbătorile la români",
București, Editura "Grai și Suflet", 2001, p. 42.*